

DOI: 10.33663/1563-3349-2023-34-694-703

УДК 323.1

В. А. ЯВІР,

доктор політичних наук*

ORCID: 0000-0002-1854-5012

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ ЩОДО ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ РФ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Виявлено, що політика дезінтеграції стала несиметричною відповіддю на збройну дезінтеграцію Росією України, а саме проведення псевдореферендумів про приєднання до РФ окупованих областей України. Відповідь України містить принципово інші інструменти, серед яких – нестандартні рішення з урахуванням внутрішніх російських деструктивних процесів та етнотериторіальних претензій держав-сусідів до РФ. Незважаючи на відсутність чіткої стратегії дезінтеграції РФ, спостерігається формування консолідованої дезінтеграційної позиції України із залученням міжнародної спільноти до посилення процесів розпаду держави-агресора шляхом підтримки демократичних свобод, у тому числі права нації на самовизначення, які авторитарний режим силою утримує у складі федерації.

Ключові слова: дезінтеграція, російсько-українська війна, нації, право на самовизначення.

Yavir Vira. Ukraine's Position as for the Disintegration of Russian Federation: Political and Legal Aspect

The policy of disintegration became an asymmetric response to Russia's armed disintegration of Ukraine, precisely the holding of fake referendums on joining the Russian Federation of the occupied regions of Ukraine. Ukraine's response contains fundamentally different tools, including non-standard solutions taking into account Russia's internal destructive processes and the ethnoterritorial claims of neighboring states to the RF. Despite the lack of a clear strategy for the disintegration of Russia, the formation of a consolidated disintegration position of Ukraine is being observed with the involvement of the international community in strengthening the processes of disintegration of the aggressor state by supporting democratic freedoms, including the right of nations to self-determination, which the authoritarian regime keeps within the federation with force.

Key words: disintegration, Russian-Ukrainian war, nations, right of self-determination.

Вступ (актуальність теми). Російсько-українська війна є безпрецедентним викликом для територіальної цілісності, розвитку України, збереження її цивілізаційної суб'єктності як незалежної, суверенної європейської держави.

---

* **Yavir Vira**, Doctor of Political Sciences

Повномасштабна війна стала продовженням і наслідком політики дезінтеграції України, яка послідовно впроваджувалася Російською Федерацією від самого початку здобуття незалежності Україною. До того ж Росія проводить дезінтеграційну, експансіоністську політику фактично щодо всіх пострадянських держав, претендуючи на їх території та намагаючись відродити етнополітичне наддержавне утворення на зразок СРСР. Політика дезінтеграції щодо України за понад 30 років пройшла трансформацію від м'яких дезінтеграційних проєктів (економічних, політичних) з частковою втратою суверенітету Україною до нелегітимних з безкровною анексією територій (АРК Крим) внаслідок порушення територіальної цілісності, потім до гібридних з невизнаною збройною окупацією територій (ОРДЛО), аж до конвенційної повномасштабної війни з вимогами повалення демократичного легітимного політичного режиму України¹. Це дослідження є продовженням циклу російсько-українських дезінтеграційних досліджень.

Постановка проблеми. До повномасштабного вторгнення у 2022 р. на офіційному рівні (політичних заяв високопосадовців або політико-правових документів) Україна як демократична, європейська держава не була помічена в дезінтеграційній активності щодо РФ. Врегулювання збройного етнополітичного конфлікту з РФ щодо тимчасово окупованих територій України проводилося виключно мирним шляхом у межах дипломатичних перемовин на різних міжнародних майданчиках. Україна ніколи не характеризувалася як експансіоністськи налаштована країна, її етнонаціональна політика не містила дезінтеграційних намірів або етнотериторіальних претензій до сусідніх держав.

Однак після повномасштабного воєнного вторгнення РФ в Україну, яке супроводжується окупацією території, геноцидом українського населення, руйнуванням цивільної та критичної інфраструктури життєзабезпечення, порушенням міжнародного гуманітарного права – дезінтеграція РФ стала ключовою політичною темою, одним із обговорюваних способів завершити конвенційну російсько-українську війну. Тому метою дослідження є вивчення політико-правового виміру участі України у дезінтеграції РФ, завданнями: дослідження дезінтеграційної політики України щодо РФ в цілому; аналіз політичних заяв і проєктів, які містять дезінтеграційні наміри та заклики; вивчення правових актів, спрямованих на активацію процесів дезінтеграції в РФ. Методологія дослідження базуватиметься переважно на системному аналізі, контент-аналізі та політологічному аналізі.

Огляд літератури. Ця проблематика поки що не здобула глибокого наукового осмислення, позаяк є дуже свіжою – Україна робить перші кроки в напрацюванні підходів, бачення дезінтеграції РФ та своєї участі в глобальному процесі розпаду найбільшої держави у світі. Втім, окремі аспекти дезінтеграційної російсько-української тематики були об'єктом вивчення С. Асланова, К. Вітмана, П. Гай-Нижника, О. Картунова, В. Котигоренка, І. Кресіної, О. Маруховської-Картунової, О. Майбороди та ін.

Виклад основного матеріалу. Перший рівень дезінтеграційної політики – це рівень політичних заяв, що містять дезінтеграційні наміри та заклики, виявляють і констатують перебіг і особливості дезінтеграційних процесів на теренах РФ. З одного боку, вони стали симетричною відповіддю на різноманітні проєкти та наміри РФ з дезінтеграції України, які особливо інтенсивно зациркулювали в політичному та медіапросторі держави-агресора з моменту повномасштабного вторгнення. У російських пропагандистських ЗМІ точилися тривалі дискусії, як саме Росія дезінтегруватиме Україну після своєї перемоги, які частини зможе поглинути і інтегрувати, а які як цивілізаційно чужі краще буде залишити поза «руським миром»².

Виявилось, що після провалу перших етапів «спеціальної військової операції в Україні» чіткого проєкту дезінтеграції України у Росії вже немає, держава-агресор імпровізує, концентрує увагу на тих територіях України, які вдалося захопити і втримати під контролем, беручи до уваги безперервний процес звільнення Україною окупованих територій збройним шляхом. Так, Москва розглядала сценарій формування квазіутворення під назвою «Південна Русь» на захоплених російською армією територіях півдня України, але реалізувати не встигла. На окупованих територіях Херсонської, Запорізької, Луганської та Донецької областей у вересні 2022 р. країні-агресору довелося квапливо проводити фейкові референдуми про входження їх до складу РФ у відповідь на швидке звільнення Україною від окупації майже всієї Харківської області. За їх сфабрикованими результатами захоплені території Луганської, Донецької, Запорізької та Херсонської областей України були приєднані до РФ у статусі нових суб'єктів, навіть без традиційного оформлення у так звані народні республіки. У такий спосіб Росія вкотре поглибила рівень дезінтеграції України, порушивши принципи міжнародного права. І хоча Україна та міжнародна спільнота не визнали анексії цих регіонів і заявили, що такі рішення (акти і договори) є юридично нікчемними, тобто такими, що не мають жодних правових наслідків, а захоплені території України залишаються в статусі тимчасово окупованих. Президент України видав відповідний Указ «Про нікчемність актів, що порушують суверенітет та територіальну цілісність України»³. Але з часом в українському політикумі визріває розуміння, що дезінтеграція може бути таким же політико-правовим інструментом, але застосованим вже Україною проти Росії.

Однак між Україною і Росією є принципова відмінність, що суттєво знижує ефективність і обмежує ступінь застосування дезінтеграції Україною – Україна демократична, правова, мирна держава, яка завжди підкреслює, що діє в правовому полі, не має наміру окупувати жодні російські території, а захищає власний суверенітет і відвойовує територіальну цілісність. Це закриває питання збройної дезінтеграції РФ та участі в цьому процесі України. І навіть зброя, яка надається Україні Заходом для підтримки у ході російсько-української війни, має обмежену дальність дії, щоб не бути застосованою по території РФ. Натомість російські пропагандистські ЗМІ лякають

внутрішню аудиторію тим, що ЗСУ таки мають намір захопити прикордонні області Росії начебто внаслідок масштабної наступальної операції. Великого галасу набула поширена ними карта дезінтеграції Росії, помічена у кабінеті очільника ГУР МО України, на якій РФ розділена на частини: Курська і Белгородська області віднесені до України, Калінінградська – до ФРН, Карелія і Північний Захід – до Фінляндії, а Курильські острови – до Японії⁴. Сам К. Буданов пояснює бурхливу реакцію російських пропагандистів на карту дезінтеграції РФ тим, що «вони розуміють, що це їх майбутнє (розпад Росії), що це не ми (українці) їм підготували, це вони себе довели (розпочавши війну проти України)...» і не має значення «чи буде вона (РФ) офіційно розділена, чи неофіційно, тобто у вигляді протекторатів інших держав над частинами колишньої РФ»⁵.

Крім того, Україна закликала звільнити від російської окупації всі землі, захоплені ще СРСР з порушенням норм міжнародного права. Так, Верховна Рада звернулася до міжнародної спільноти з приводу Північних територій Японії (острови Курильського архіпелагу, які входять до складу РФ як частина Сахалінської області і через які між Росією та Японією триває затяжний територіальний спір), визнавши, що ці території перебувають під окупацією РФ і закликавши вжити всіх можливих заходів для договірно-правового оформлення статусу Північних територій Японії⁶. Таким чином, рівень політико-правових актів є наступним рівнем формування дезінтеграційної політики щодо РФ. Указом Президента Україна підтвердила свою повагу до суверенітету і територіальної цілісності Японії, включно з її Північними територіями, які продовжують перебувати під окупацією РФ і відтепер виходитиме з позиції, що вони є невід'ємною частиною суверенної території Японії⁷. Адже Україна стоїть на позиції, що відновлення міжнародного правопорядку можливе лише тоді, коли всі країни будуть захищені від окупації, а Росія як країна-агресор понесе відповідальність за свої дії з порушення суверенних кордонів України та інших держав світу.

Відтак дезінтеграційна політика України щодо РФ не може бути симетричною, хоча і є відповіддю на збройну дезінтеграцію України, вона містить набір принципово інших засобів. Незважаючи на заклики до міжнародної спільноти, головний акцент робиться на внутрішньодезінтеграційні процеси, викликані внутрішніми суперечностями, як-от: порушення прав націй та етносів, які входять до складу РФ, невдоволення російського населення участю у повномасштабній війні, падіння рівня життя та економічного розвитку внаслідок безпрецедентного застосування санкцій проти РФ. Почасті дезінтеграційна позиція України щодо Росії знаходить відображення в пасивних очікуваннях, що РФ сама розпадеться внаслідок деструктивних процесів, іманентно притаманних російській імперській авторитарній державі, але зараз суттєво каталізованих війною.

Її акумулював М. Подоляк, вказавши на появу симптомів дезінтеграції на усіх напрямках внаслідок провалу так званої спеціальної військової операції

російського президента в Україні. «Росія не може пояснити своїм громадянам, чому «велика держава» програє маленькій Україні, яка несамовито захищає свою свободу. Тому наростає дезінтеграція. Тривають переділи і взаємні звинувачення в елітах, пошук наступників...», – спрогнозував системну та швидку дезінтеграцію Росії шляхом державного перевороту радник голови Офісу Президента України⁸. Секретар РНБО вважає, що в Росії вже розпочалися дезінтеграційні процеси, які в підсумку приведуть до розпаду країни-агресора, оскільки частина суб'єктів федерації вже готові виходити з колоніального стану (Татарстан, Ічкерія). О. Данілов переконаний, що якщо процес виходу суб'єктів з РФ розпочнеться, він набиратиме обертів і зупинити його буде неможливо, що і закінчиться розвалом Росії⁹. При цьому секретар РНБО наголосив, що Україна майже не бере участі у цій дезінтеграції – В. Путін розвалює РФ власними діями.

За незначними винятками, політика України щодо дезінтеграції залишається вичікувальною, орієнтованою більше на активізацію деструктивних процесів безпосередньо в РФ та завдання нищівної поразки Росії на полі бою. Ці взаємозалежні процеси підсилюються тим, що РФ найбільш масово мобілізує на війну проти України населення віддалених суб'єктів федерації – таких як Республіка Саха (Якутія), Республіка Тува, Республіка Бурятія, Республіка Дагестан. Не можна однозначно стверджувати, що це цілеспрямована мобілізація за етнічною ознакою інших націй, однак віддалені регіони РФ є депресивними і зменшення чоловічого населення автоматично означає зменшення їх протестного потенціалу. Окремі представники місцевих еліт однозначно трактують мобілізацію як прояв етнічних чисток. «Виходить, що держава під назвою Росія вирішила влаштувати геноцид бурятського народу? Знищити весь генофонд, забравши молодих, яким жити й жити? Заради чого?», – коментує викладачка вручення повісток студентам першого курсу факультету бурятської філології¹⁰. Незважаючи на масовий характер мобілізації в багатьох суб'єктах РФ, лише Дагестан відреагував більш-менш помітними акціями протесту, зокрема перекриттям федеральної траси Хасав'юрт – Махачкала, сутичками з силовиками, жіночими мітингами під гаслами «Ні війні!» та «Наші діти – не добриво!».

Водночас у регіонах зростає усвідомлення того факту, що війна в Україні є особистою забганкою російського президента, нашарованою на загарбницький менталітет росіян, який щодня підживлюється антиукраїнською пропагандою та мовою ворожнечі. Російсько-українська війна не є втіленням інтересів націй інших суб'єктів федерації, які здебільшого потерпають від імперських воєнних амбіцій російських еліт, тому можуть скористатися послабленням центру і почати боротьбу за незалежність. «Ідеологія підказує українцям простий та очевидний рецепт перемоги над імперією зла. Поневолені нації, які населяють РФ, повинні усвідомити себе, відмовитися воювати за московські інтереси, збунтуватися проти Путіна і тоді кремлів-

ському режиму кінець», – пропонує історик М. Дубинянський шлях перемоги у війні з Росією¹¹.

Таким чином, дезінтеграція Росії розглядається Україною як один з інструментів перемоги України, послаблення набагато сильнішого супротивника, який володіє більшими людськими, матеріальними та військовими ресурсами для ведення війни.

Дезінтеграційна політика України щодо РФ вже не обмежується поодинокими політичними заявами та закликами – це консолідована позиція держави, спрямована на стимулювання відцентрових тенденцій і національно-визвольних рухів серед суб'єктів РФ. З цією метою була прийнята низка відповідних політико-правових документів. Зокрема, Верховна Рада України звернулася до міжнародної спільноти з закликом про підтримку права на самовизначення народів РФ. У постанові парламенту зазначається: «...Реалізуючи свою загарбницьку імперіалістичну політику, росія століттями вчиняє геноцид поневолених народів, ігнорує принцип рівноправності та самовизначення народів, грубо порушує права корінних народів та громадян, які належать до національних меншин... що, навіть проводячи загарбницьку війну проти України, російська влада здійснює геноцид народів російської федерації, зокрема використовуючи для цього оголошену нею мобілізацію»¹².

З огляду на це Україна підтримала невід'ємне право народів РФ на самовизначення відповідно до Статуту ООН, загальновизнаних норм і принципів міжнародного права. Також український парламент закликав міжнародну спільноту вжити заходів для припинення переслідування лідерів та членів національно-визвольних рухів народів РФ; припинення практики депортації та внутрішнього переміщення громадян РФ з метою спотворення етнічного складу регіонів РФ; забезпечення вільного розвитку традицій та культурної самобутності РФ.

Незважаючи на те, що безпосередньо дезінтеграція РФ у зазначеній постанові не згадується, йдеться саме про залучення широкої міжнародної підтримки для посилення процесів розпаду держави-агресора. Верховна Рада звернулася до ООН, Європейського Парламенту, ПАРЕ, інших міжнародних організацій і парламентів держав світу із закликом послідовно підтримати народи РФ у реалізації ними права на самовизначення та всебічно посилити підтримку України задля її перемоги в російсько-українській війні з подальшою деімперіалізацією РФ і деколонізацією народів, що утримуються в її складі. Якщо раніше дезінтеграція РФ розглядалася як чи не обов'язкова передумова, інструмент перемоги України над Росією у війні, то цим документом Україна посилює свою дезінтеграційну політику і позицію. Демонструючи, що за потужної і консолідованої міжнародної підтримки Україна може взяти активну участь у процесі розпаду держави-агресора і дезінтеграція РФ буде вже не передумовою, а стане неминучим наслідком перемоги України та програшу авторитарної імперії.

Російське військово-політичне керівництво реагує на заяви України щодо підтримки і заохочення дезінтеграційних тенденцій у РФ передбачувано – з темників адміністрації президента РФ для ЗМІ і безпосередньо з пропагандистських наративів впливає, що розпад і розділення Росії були метою потенційної атаки України та Заходу на РФ, якій начебто й запобігла «успішна спеціальна військова операція», яка дала змогу «повернути російські землі» (окупувати та анексувати території України). В оприлюдненій в позиційних російських ЗМІ методичці для державних і провладних ЗМІ зазначається, що західні країни готувалися до атаки на Росію з 2014 р., маючи намір «розділити і підкорити російський народ»¹³. Тож російське військово-політичне керівництво діє на випередження і готує громадську думку до ймовірності дезінтеграції РФ, яка загрожує стати незворотним наслідком провалу війни проти України. Тим часом експертне середовище Росії вірить, що уникнути дезінтеграції можна, змінивши федеративний територіальний устрій на конфедеративний або надавши більше прав суб'єктам федерації. РФ федеративна лише де-юре, де-факто це централізована унітарна держава, в якій всі важливі рішення і призначення на найвищі посади у суб'єктах федерації відбуваються у центрі.

На продовження підтримки права народів РФ на самовизначення Україна визнала Чеченську Республіку (Ічкерію) тимчасово окупованою РФ. Ічкерія, після проголошення суверенітету та незалежності в 1990-х роках, програла збройну боротьбу за незалежність у двох війнах з РФ, яка вдалася до збройної агресії, щоб не дозволити вихід республіки зі свого складу. У зв'язку з цим український парламент: заявив про невизнання окупації РФ території Чеченської Республіки Ічкерія, проголосивши чинний там режим окупаційним і нелегітимним; засудив міжнародні злочини, вчинені РФ під час першої (1994–1996) і другої (1999–2009) війн проти Чеченської Республіки Ічкерія, політику геноциду Чеченського народу; закликав міжнародну спільноту визнати Ічкерію тимчасово окупованою РФ, засудити злочин геноциду проти її народу та забезпечити незалежне розслідування міжнародних злочинів, вчинених на території тимчасово окупованої Ічкерії¹⁴. Незважаючи на те, що це ще не визнання суверенітету окремого регіону Росії, у чеченському громадському русі вважають, що наслідком цього рішення України буде «моральний стимул для відновлення боротьби чеченців за незалежність і створення власної держави»¹⁵. У РФ таке рішення України розцінили як підбурювання та спробу втручання у внутрішні справи РФ, але його прийняття стало частиною відповіді на дезінтеграцію Росією України, зокрема проведення псевдореферендумів про приєднання до РФ окупованих областей України.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі залежать від перебігу російсько-української війни, конкретних кроків України з дезінтеграції РФ, посилення внутрішніх дезінтеграційних процесів у РФ і позиції міжнародної спільноти, яка поки що боїться розвалу найбільшої дер-

жави світу. Наразі вивчення політико-правового виміру участі України у дезінтеграції РФ дає змогу зробити висновок про формування консолідованої дезінтеграційної позиції України із залученням міжнародної спільноти до посилення процесів розпаду держави-агресора шляхом підтримки демократичних свобод, у тому числі права націй на самовизначення, які авторитарний режим силоміць утримує у складі федерації. Попри те, що в Україні немає чіткої стратегії дезінтеграції РФ, політика дезінтеграції стала несиметричною політико-правовою відповіддю на збройну дезінтеграцію Росією України, а саме проведення псевдореферендумів про приєднання до РФ окупованих областей України. Відповідь України містить принципово інші інструменти, серед яких – нестандартні рішення з урахуванням внутрішніх російських деструктивних процесів та етнотериторіальних претензій держав-сусідів до РФ. Якщо на початку війни дезінтеграція РФ розглядалася як обов'язкова передумова, інструмент перемоги України над РФ, то тепер – як неминучий наслідок перемоги України у війні.

1. Явір В. А. Російсько-українська війна: аналіз проєктів дезінтеграції України. *Вісник Львівського університету*. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. № 41. С. 199. 2. Сергейцев Т. Что Россия должна сделать с Украиной. *РИА Новости*. URL: <https://ria.ru/20220403/ukraine-1781469605.html>. 3. Про нікчемність актів, що порушують суверенітет та територіальну цілісність України: Указ Президента України № 687/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6872022-44289>. 4. Карта Буданова з розчленованою Росією добряче налякала пропагандистів Путіна. *Главком*. URL: <https://bit.ly/3GhxSm2>. 5. Буданов: прогноз на 2023 рік та особлива карта в кабінеті: інтерв'ю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7dK2mdcWBpQ>. 6. Про Звернення Верховної Ради України до міжнародного співтовариства щодо Північних територій Японії: Постанова Верховної Ради України № 2662-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-20#Text>. 7. Про питання Північних територій Японії: Указ Президента України № 692/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6922022-44369>. 8. Державний переворот в Росії вже зав'язаний і вже вирує – Подоляк. *УНІАН*. URL: <https://bit.ly/3VFofU9>. 9. Олексій Данілов: «Швидкої перемоги не буде, але війна точно не на роки». *LB.ua*. URL: <https://bit.ly/3X1009n>. 10. Ховаються у корівниках і тікають у Монголію. Як у Росії мобілізують бурятів. *BBC*. URL: <https://bit.ly/3jGtG7M>. 11. Дубиняньський М. Ключ від тюрми народів. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2022/11/19/7376813/>. 12. Про Звернення Верховної Ради України до міжнародного співтовариства про підтримку права на самовизначення народів російської федерації: Постанова Верховної Ради України № 2633-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-20#Text>. 13. Российская армия побеждает НАТО – методичка Кремля о том, как пропагандисты должны подводить итоги 2022 года. *Медуза*. URL: <https://bit.ly/3GFzTdi>. 14. Про Заяву Верховної Ради України про засудження збройної агресії російської федерації проти Чеченської Республіки Ічкерія, окупації її території та злочину геноциду Чеченського народу: Постанова Верховної Ради України № 2672-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2672-20#Text>. 15. Хотин Р. Чому Україна визнала Чечню окупованою Росією і чи означає це визнання незалежності Ічкерії? *Радіо Свобода*. URL: <https://bit.ly/3X7IZpC>.

References

1. Yavir V. A. Rosiys'ko-ukrayins'ka viyna: analiz proyektiv dezintehratsiyi Ukrainy. *Visnyk L'vivs'koho universytetu*. Seriya filosofs'ko-politologichni studiyi. 2022. № 41. S. 199. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.41.26> [ukr.].
2. Sergeytev T. Chto Rossiya dolzhna sdelat' s Ukrainoy. *RIA Novosti*. URL: <https://ria.ru/20220403/ukraina-1781469605.html> [rus.].
3. Pro nikchemnist' aktiv, shcho porushuyut' suverenitet ta terytorial'nu tsilislisnist' Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 687/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6872022-44289> [ukr.].
4. Karta Budanova z rozchlenovanoyu Rosiyeyu dobryache nalyakala propahandystiv Putina. *Hlavkom*. URL: <https://bit.ly/3GhxSm2> [ukr.].
5. Budanov: prohnoz na 2023 rik ta osoblyva karta v kabineti: interv'yu. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7dK2mdcWBpQ> [ukr.].
6. Pro Zvernennya Verkhovnoyi Rady Ukrainy do mizhnarodnoho spivtovarystva shchodo Pivnichnykh terytoriy Yaponiyi: Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy № 2662-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2662-20#Text> [ukr.].
7. Pro pytannya Pivnichnykh terytoriy Yaponiyi: Ukaz Prezydenta Ukrainy №692/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6922022-44369> [ukr.].
8. Derzhavnyy perevorot v Rosiyi vzhe zav'yazany i vzhe vyruye – Podolyak. *UNIАН*. URL: <https://bit.ly/3VFofU9> [ukr.].
9. Oleksiy Danilov: «Shvydkoyi peremohy ne bude, ale viyna tochno ne na roky». *LB.ua*. URL: <https://bit.ly/3X1009n> [ukr.].
10. Khovayut'sya u korivnykakh i tikayut' u Monholiyu. Yak u Rosiyi mobilizuyut' buryativ. *BBC*. URL: <https://bit.ly/3jGtG7M> [ukr.].
11. Dubynians'kyy M. Klyuch vid turmy narodiv. *Ukrayins'ka pravda*. URL: <https://www.prawda.com.ua/articles/2022/11/19/7376813/> [ukr.].
12. Pro Zvernennya Verkhovnoyi Rady Ukrainy do mizhnarodnoho spivtovarystva pro pidtrymku prava na samovyznachennya narodiv rosiys'koyi federatsiyi: Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy № 2633-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-20#Text> [ukr.].
13. Rossiyskaya armiya pobezhdayet NATO – metodichka Kremlya o tom, kak propagandisty dolzhny podvodit' itogi 2022 goda. *Meduza*. URL: <https://bit.ly/3GFzTdi> [rus.].
14. Pro Zayavu Verkhovnoyi Rady Ukrainy pro zasudzhennya zbroynoyi ahresiyi rosiys'koyi federatsiyi proty Chechens'koyi Respubliky Ichkeriya, okupatsiyi yiyi terytoriyi ta zlochnu henotsydu Chechens'koho narodu: Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy № 2672-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2672-20#Text> [ukr.].
15. Khotyn R. Chomu Ukraina vyznala Chechnyu okupovanoyu Rosiyeyu i chy oznachaye tse vyznannya nezalezhnosti Ichkeriyi? *Radio Svoboda*. URL: <https://bit.ly/3X7IzPc> [ukr.].

Yavir Vira. Ukraine's Position as for the Disintegration of Russian Federation: Political and Legal Aspect

Introduction. *The full-scale Russian-Ukrainian war became a consequence of the policy of disintegration of Ukraine, which was consistently implemented by the Russian Federation from the very beginning of Ukraine's independence. After the full-scale military invasion of the Russian Federation into Ukraine, which was accompanied by the occupation of the territory, the genocide of the Ukrainian population, the destruction of civilian and critical life support infrastructure, the violation of international humanitarian law, the disintegration of the Russian Federation became a key political topic, one of the discussed ways to end the conventional Russian-Ukrainian war.*

Before the full-scale invasion in 2022, at the official level Ukraine, as a democratic, European state, did not carry out disintegration activity towards the Russian Federation. The settlement of the armed ethnopolitical conflict with Russia as for the

temporarily occupied territories of Ukraine was carried out exclusively peacefully. The aim of the study is to study the political and legal dimension of Ukraine's participation in the disintegration of the Russian Federation. The methodology is based on system analysis, content analysis and political analysis.

Conclusions. *The policy of disintegration became an asymmetric response to Russia's armed disintegration of Ukraine, precisely the holding of fake referendums on joining the Russian Federation of the occupied regions of Ukraine. Ukraine's response contains fundamentally different tools, including non-standard solutions taking into account Russia's internal destructive processes and the ethnoterritorial claims of neighboring states to the RF. Despite the lack of a clear strategy for the disintegration of Russia, the formation of a consolidated disintegration position of Ukraine is being observed with the involvement of the international community in strengthening the processes of disintegration of the aggressor state by supporting democratic freedoms, including the right of nations to self-determination, which the authoritarian regime keeps within the federation with force.*

Key words: *disintegration, Russian-Ukrainian war, nations, right of self-determination.*